

Spremna beseda

Pričujoči zbornik je prva knjiga, v kateri strokovni in širši slovenski javnosti predstavljamo pomen in delo Cai Yuanpei (1868–1940), pomembnega kitajskega političnega misleca, moralnega filozofa, etnologa in pedagoga, ki je v svoji domovini v obdobju njene modernizacije zapustil globok in neizbrisen pečat.

Zbornik vsebuje komentirano zbirko izbranih člankov in esejev tega plodnega in nadvse vplivnega teoretika kitajske tranzicije. Izbrana dela obsegajo najpomembnejše Caijeve prispevke s področja izobraževanja, estetike, filozofije, etike in politike. Vsa ta dela so prevedli bivši študentje in študentke sinologije Oddelka za azijske študije FF UL: dr. Katja Kolšek, dr. Mojca Pretnar, Jan Vrhovski in Marko Škafar.

Knjiga je razdeljena na tri sklope: v prvem smo slovenskim bralcem in bralkam predstavili idejno ozadje Cai Yuanpeijevega življenja in dela, v drugem njegov vpliv na idejno in politično modernizacijo Kitajske, tretji, najobsežnejši del, ki predstavlja vsebinsko srž zbornika, pa sestavljajo prevodi njegovih del.

V prvem sklopu smo se najprej posvetili splošnim dejavnikom, ki so opredeljevali družbo in politiko obdobja na pragu 20. stoletja, v katerem se je rojevala nova, moderna Kitajska na razpotju tradicije in moderne dobe. Te dejavnike, ki so merodajno vplivali na Caijevo delo, je opisala Jana S. Rošker v prispevku *Idejno in politično ozadje Cai Yuanpeijevega delovanja*.¹

1 Ta prispevek je dopoljena, aktualizirana in temi zbornika prilagojena inačica več različnih sklopov besedil, ki so bili leta 2006 objavljeni v avtoričini monografiji *Iskanje poti – Kitajske spoznavne teorije, 2. del: – Zaton tradicije in obdobje moderne*.

Naslednji dve poglavji sta posvečeni problemom specifične kitajske estetike in umetnosti ter spremembam, ki so botrovale njunim modifikacijam v procesu kitajske modernizacije. Ti poglavji sta posebej pomembni zaradi tega, ker je umetnost skupaj s svojo filozofsko osnovo, namreč estetiko, predstavljala osrednji segment Caijevega intelektualnega in kulturnega delovanja. Cai Yuanpei je bil namreč eden tistih naprednih izobražencev, ki so v umetnosti in estetiki videli enega ključnih elementov, ki bi lahko predstavljali most med kitajsko tradicijo in moderno ter hkrati ustvarili edinstveno vez med avtohtono kitajsko kulturo na eni in neustavljivim vdorom zahodnih idejnih smernic na drugi strani. Avtorica prvega od teh dveh poglavij je Téa Sernelj, ki se v prispevku *Tradicionalna in moderna kitajska estetika* posveča predstavitvi klasične kitajske estetske miselnosti in njenih idejnih osnov. Nataša Vampelj Suhadolnik, avtorica drugega poglavja, ki obravnava to, za Caijevo delo pomembno tematiko, se je v prispevku *Preporod kitajske umetnosti na pragu moderne dobe*² osredotočila na probleme in vprašanja, povezana s transformacijo, ki jo je kitajska umetnost doživela v obdobju Cai Yuanpeijevega delovanja. Ti dve poglavji sta posebej pomembni tudi za boljše razumevanje Caijeve predpostavke, da naj bi na Kitajskem estetika prevzela vlogo, ki jo na zahodu igra religija. Prvi sklop zaključuje prikaz ene najpomembnejših idejnih struj, ki so – poleg pragmatično naravnanih tendenc, kakršne je oblikoval Cai in krogi izobražencev, ki jim je pripadal – merodajno sooblikovale idejne transformacije na pragu kitajske moderne, namreč struje Modernega konfucijanstva. Avtorica tega prispevka, ki nosi naslov *Vzporedne struje: Moderno konfucijanstvo*, je Téa Sernelj.

Drugi sklop prispevkov je posvečen Cai Yuanpejevemu življenju in njegovemu vplivu na novo kitajsko družbo. Sestavljajo ga trije prispevki. Poleg splošne predstavitve Caijeve biografije in njegove vloge v pisanem konglomeratu idejnih smernic njegovega časa, ki nosi naslov *Cai Yuanpei kot pionir nove dobe* in ga je prispevala Jana S. Rošker, vsebuje še iz angleščine prevedeni deli dveh pomembnih zahodnih sinologov in raziskovalcev novejših kitajske idejne zgodovine.

Prvi od teh dveh prispevkov, katerega avtor je Zhang Lizhong, nosi naslov *Cai in rojstvo kitajske modernizacije* ter obravnava Caijevo življenje skozi optiko burnih političnih kontroverz, ki so prevladovale v intelektualnih krogih na prelomu 19. in 20. stoletja.

2 Tudi tu gre za malce predelano in prilagojeno besedilo ustreznega poglavja, ki ga je avtorica objavila v monografiji *Tradicija v obzoru modernosti: Stoletje kitajskega preporoda* (ur. Jana Rošker, Nataša Vampelj Suhadolnik, Znanstvena založba FF, 2012).

Avtor tretjega poglavja tega sklopa, Lee Yuen Ting, se v prispevku *Primer pomembne reforme: Cai Yuanpei kot podpornik sprejemanja žensk na kitajske univerze* ukvarja z vprašanjem premostitve tradicionalnih ovir za udejanjanje spolne enakopravnosti v izobraževanju, pri čemer gre za specifičen vidik intelektualne prenove, ki je bil Caiju še posebej pomemben.

Kot omenjeno, je tretji vsebinski sklop najobsežnejši in vsebinsko najpomembnejši del pričujočega zbornika. Sestavlja ga vrsta izvirnih Cai Yuanpei-jevih esejev, ki so neposredno prevedeni iz kitajščine in razdeljeni na naslednje podsklope:

- O tradiciji
- Znanost in kultura
- Izobraževanje
- Estetika in religija
- Estetika in filozofija
- Estetika in umetnost.

Eseji in članki tega tretjega sklopa so dragoceni, saj gre za prispevke, ki doslej še niso bili prevedeni v slovenščino. S tem delom so slovenske bralke in bralci torej prvič dobili možnost neposrednega vpogleda v delo tega vélikega kitajskega misleca, ki je merodajno sooblikoval obdobje, v katerem je Kitajska zakorakala v novo, moderno dobo. Na tem mestu velja omeniti, da ogromna večina pričujočih esejev doslej ni bila prevedena niti v kateri koli drug zahodni jezik.

Zbornik zato zapolnjuje pomembno vrzel v slovenski sinologiji, saj je Cai Yuanpei-jeva miselnost, ki je bila doslej pri nas takorekoč popolnoma neznana, še vedno pomemben del idejne in intelektualne dediščine novejšje kitajske zgodovine. Slovenskemu bralstvu bo pomagal razumeti posebnosti kitajske modernizacije, ki še dandanes pomembno vplivajo na teoretsko in politično klimo te azijske velesile.

Jana S. Rošker